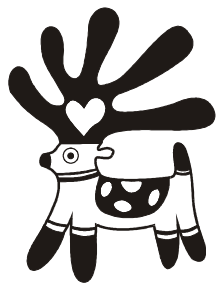

NUMER 1 (43)
MARZEC
2015

Muzeum Kultury Ludowej
Towarzystwo "Ojcowizna"

POD JELONKIEM

WYDANIE A

WĘGORZEWO

ROK XV

Bociany przyleciały – można świętować

Na szczęście, we czwartek na gnieździe przy ul. Łuczańskiej zjawił się pierwszy węgorzewski bocian. Znak to niechybny, że przyszła prawdziwa wiosna! Tak więc, zapraszamy do świętowania.

Każdy uczestnik „Święta Wiosny” za przysłowiowy grosz, pod fachowym okiem może zrobić własną pisanekę. Fot. Katarzyna Dzurko-Piasecka/MKL

Nagrody przyznawane podczas „Święta Wiosny 2015” ufundowało Muzeum Kultury Ludowej.

Lista obecności

Udział w XXXVII węgorszewskim „Święcie Wiosny” zapowiedzieli:

- **Bałdyga Anna** (Mazuchówka), pisanki, palmy, tkaniny
- **Barszcz Urszula** (Węgorzewo), palmy
- **Bierć Barbara** (Kętrzyn), koronka szydełkowa
- **Butkiewicz Czesław** (Węgorzewo), produkty pszczelarskie
- **Butrym-Zielińska Adriana** (Giżycko), palmy
- **Kolenkiewicz Jadwiga** (Węgorzewo), pisanki, kartki świąteczne, malarstwo
- **Krasnoborska Aleksandra** (Węgorzewo), malarstwo, kartki świąteczne, batik
- **Laskowska Wiesława** (Orneta), lizaki
- **Leśniewska Bożena** (Dąbrówka Mała), pisanki, „karczochy”
- **Madej Tadeusz** (Jakubowo), kosze wiklinowe
- **Meller Katarzyna** (Kozuchy Wielkie), ozdoby świąteczne
- **Muzeum Kultury Ludowej** (Węgorzewo), ceramika, tkaniny, publikacje regionalne
- **Olszewska Alicja** (Pierkunowo), koronka szydełkowa
- **Pirogowicz Jadwiga** (Węgorzewo), palmy
- **Racis Czesław** (Jasionowo), sery
- **Roch Helena** (Węgorzewo), pisanki, palmy
- **Sulowski Andrzej** (Węgorzewo), rzeźba
- **Szostak Janina** (Węgorzewo), koronka szydełkowa

- **Warsztaty Terapii Zajęciowej** (Olszewo Węgorszewskie), palmy
- **Wysocka Krystyna** (Brzozówka), pisanki
- **Zakład Aktywności Zawodowej** (Giżycko), ceramika, zdobione torby

Na podstawie nadesłanych ankiet zestawili Beata Gruszka i Anna Cichecka

Gdy w Palmową Niedzielę słońce świeci, pełne będą stodoły, beczki i sieci

Zbliżająca się wielkimi krokami Wielkanoc, to w tradycji słowiańskiej nie tylko okres zaduszny, ale również święto wiosny, kończące czas zimowego uśpienia, a rozpoczynające odrodzenie przyrody. W kulturze tradycyjnej to właśnie siły natury w znacznym stopniu decydowały o bycie lub niebycie człowieka. Późnowiosenne przymrozki, burze gradowe, susze czy ulewne deszcze mogły pozbawić gospodarzy całorocznych plonów, co w samowystarczalnych gospodarstwach oznaczało głód i niedostatek.

Okres Wielkanocy to czas, kiedy tradycja chrześcijańska splata się z szeregiem zabiegów magicznych o bardzo starym rodowodzie, mających zagwarantować przyszłe, bogate zbiory. Bez względu na region, w którym wykonywana jest upamiętniająca wjazd Jezusa do Jerozolimy palma, ma ona zawsze podobną formę. Jest to podłużny, smukły bukiet, złożony choćby częściowo z naturalnych roślin. Przygotowując łożę (również z takim określeniem palmy możemy się spotkać), dziewczęta i kobiety pamiętały o tym, aby wpleść w nią gałązki zimozielonego bukszpanu lub włożone uprzednio do wody łodygi dzikich porzeczek, malin, wierzbiny czy brzozy, które w ciepłym pomieszczeniu puszczały młode listki lub kwiaty. Wszystko to, podobnie jak bożonarodzeniowa choinka czy podłaznik, miało upodobnić wielkanocny atrybut do wiecznie zielonego drzewa życia. Nie zapomniano również o baziach, których obecność w palmie mogła mieć wpływ na zdrowie domowników.

Prócz roślin naturalnych, do ozdoby używano również kwiatów z bibuły. Do dziś na Kurpiach dużą popularnością cieszą się okazałe, kilkumetrowe palmy, których trzon stanowi „pręt” młodej sosny, z pozostawionymi na czubku

zielonymi gałązkami. Całość, ozdobioną papierowymi, barwnymi kwiatami oraz żywymi roślinami, wieńczą długie, barwne wstążki. Kurpiowskie dzieła sztuki nie tylko biorą udział w specjalnej procesji, ale również stają do konkursu, w którym istotną rolę, obok urody, gra wielkość bukietu.

Najpopularniejsze dziś, wielobarwne palmy z suszonych roślin, które możemy zakupić w pobliżu świątyń, na placach targowych, a nawet w sklepach w całym kraju, mają swój rodowód na Wileńszczyźnie. Tam właśnie, na początku XX wieku, upodobaniem zaczęły się cieszyć się misterne kompozycje uwite z jaskrawo farbowanych kwiatów, trawek oraz ziół. Sprzedawane w Niedzielę Palmową, a także podczas marcowego jarmarku zwanego „Kaziuki”, z czasem rozpowszechniły się w całym kraju, stanowiąc nieodłączny element przygotowań do Świąt Wielkiej Nocy.

Obecnie patrzymy na palmy wielkanocne przede wszystkim pod względem estetycznym, a ich święcenie uznajemy za symboliczny element wielowiekowej tradycji. Po powrocie do domu, poświęcone bukiety kładziemy w bezpiecznym miejscu, lub – w najlepszym wypadku – zatykamy za święty obraz, gdzie oczekują na swoje następczynię do przyszłego roku. Dawniej postępowano w podobny sposób, jednak czynności tej towarzyszyła głęboka wiara, iż skropione wodą święconą witki, przechowywane w domostwie, są w stanie uchronić całą zagrodę od deszczy, burz i pożarów. Spożycie wplecionych w palmę bazich „kotków”, zapewnić miało ogólne zdrowie, najkorzystniej zaś wpływało na choroby gardła oraz żołądka.

Przy użyciu palmy starano się ochronić również zwierzęta domowe. Poświęconymi witkami czyniono na drzwiach obory znak krzyża, zatykano je za żłób lub gładzono boki krów, co miało uchronić je przed utratą mleka.

Z rozebranych palem wiązano krzyżyki. We tknięte w ziemię w pobliżu zagród, miały być gwarantem tego, iż bijący grad ominie uprawy,

nie powodując tym samym strat. Umieszczenie palmy w skibie ziemi, przed rozpoczęciem prac polowych, pomagało uzyskać urodzajne plony. Czy zabiegi magiczne, stosowane przez naszych przodków, rzeczywiście przynosiły pożądane rezultaty – ciężko jest dziś określić. Wiemy natomiast, iż wciąż, w licznych miejscach w kraju, w Niedzielę Palmową usłyszeć można okrzyk „Palma bije, nie ja biję, za sześć noc – Wielkanoc!”. Bywa, że towarzyszą mu symboliczne uderzenia wierzbową witką, to wszystko ma być podobno gwarantem dobrego zdrowia na cały rok...

Roksana Butrym

Bibliografia

- J. Bujak, *Tajemnice wielkanocnych zabawek*, „Przekrój”, nr 1619, 18 IV 1976, s. 10–11.
- Chętnik, *Sztuka kurpiowska w okresie wielkanocnym*, „Polska Sztuka Ludowa – Konteksty”, 1948, t. 2 z. 2, s. 6–15.
- U. Lehr-Lenda, *Wierzenia i zabiegi magiczne zabezpieczające zagrodę*, „Etnografia Polska”, 1982, t. XXVI, z. 1, s. 277–283.

***

MUZEUM KULTURY LUDOWEJ
W WĘGORZEWIE

MOJA HISTORIA
MOJE MUZEUM

Dołącz do akcji „DAR DLA MUZEUM”

Celem tej akcji jest gromadzenie obiektów i pamiątek związanych z życiem codziennym dawnych i obecnych mieszkańców regionu. Interesują nas przedmioty, które wyszły z codziennego użytku.

Muzeum Kultury Ludowej
ul. Portowa 1, 11-600 Węgorzewo
tel. 87 427 3242
mkl.historia@wp.pl

PRZYJDŹ
ZADZWON
ZOSTAN
DARCZYŃCA

Warsztaty edukacyjne

23 kwietnia o godz. 13.30 w Muzeum Kultury Ludowej odbędą się półtoragodzinne warsztaty edukacyjne dla nauczycieli i edukatorów. Zostaną one zrealizowane w oparciu o tekę edukacyjną Warmia i Mazury w latach 1945–1950. Kształtowanie się stosunków politycznych i narodowościowych.

Podczas zajęć prowadzonych przez Dominika Krysiaka z Delegatury IPN w Olsztynie, odbędzie się prelekcja połączona z prezentacją multimedialną. Kursanci zapoznają się z relacjami świadków oraz z ekspozycją muzealiów historycznych i etnograficznych ze zbiorów naszego Muzeum. Podczas warsztatów przedstawione zostaną propozycje zajęć edukacyjnych dotyczących tematyki stosunków narodowościowych i religijnych na Warmii i Mazurach po 1945 r., ze szczególnym uwzględnieniem relacji między ludnością rodzimą a nowymi osadnikami. Ponadto scharakteryzowana zostanie polityka władz państwowych wobec ludności rodzimej Warmii i Mazur.

Więcej informacji i zgłoszenia: Krystyna Jarosz, tel./fax: 87 4273242, wew. 38, email: mkl.historia@wp.pl

Warto być, warto zobaczyć

- **marzec – maj** – wystawa etnograficzna *Kufry i skrzynie*.
- **marzec – maj** – wystawa fotografii Antoniego „Marka” Kolonko.
- **29 marca** – XIX Misterium Męki Pańskiej w Budzewie.
- **kwiecień** – 444. Urodziny Miasta – cykl spotkań pt. *Węgobork – „Perła Rosji” albo „żałosne miasto”*, prowadzi Jerzy Łapo.
- **kwiecień** – rozstrzygnięcie XVII edycji konkursu historycznego „Losy Nasze...”.
- **1 maja – wrzesień** – wystawa *Wolni Polscy Żeglarze – Piotr i Mieczysław Ejsmont*.

- **23 kwietnia, godz. 16.30** – spotkanie z Dominikiem Krysiakiem, temat: *Warmia i Mazury w propagandzie Polskiej Partii Robotniczej 1945–1948*.
- **4 maja – sierpień** – wystawa rysunków i grafik Witolda Jusisa.
- **16/17 maja** – Noc Muzeów.
- **22–23 maja** – XIV Dni Kultury Polskiej w Obwodzie Kaliningradzkim.
- **28 maja, godz. 16.30** – *Kultura materialna i duchowa mniejszości ukraińskiej na Warmii i Mazurach* – spotkanie z Anną Babiak-Owad i Roksaną Butrym.
- **maj – wrzesień** – wystawa *Historia, kultura materialna i duchowa mniejszości ukraińskiej na Mazurach. Jubileusz 50-lecia Parafii Greckokatolickiej Św. Krzyża w Węgorzewie*.
- **3 czerwca – sierpień** – *Przeżywane... wspomiane...* – wystawa biograficzna poświęcona Arno Surmińskiemu, przygotowana przez Muzeum Prus Wschodnich w Lüneburgu.
- **czerwiec – sierpień** – wystawa fotograficzna *Sto widoków Warmii*, autorstwa Andrzeja Waszczuka.
- **11 czerwca, godz. 16.30** – spotkanie z o. Dymitrem Harasimem, wikariuszem biskupim Archidiecezji Przemysko-Warszawskiej, dziekanem węgorzewskim, proboszczem parafii Św. Krzyża. Temat: *50 lat Parafii Greckokatolickiej Św. Krzyża w Węgorzewie*.
- **4 lipca** – X Regionalny Festiwal Kultury Łowieckiej.
- **1–2 sierpnia** – XXXVIII Międzynarodowy Jarmark Folkloru.

Nr 43 „Pod Jelonkiem” do życia powołali: Rokšana Butrym, Anna Cichecka, Katarzyna Dzurko-Piasecka, Beata Gruszka, Krystyna Jarosz, Jerzy Łapo.

Zapraszamy do Internetu:

- Strona firmowa:
<http://www.muzeum-wegorzewo.pl/> [tutaj też archiwalne numery „Pod Jelonkiem”]
- Facebook:
<https://www.facebook.com/pages/Muzeum-Kultury-Ludowej-w-W%C4%99gorzewie/202099406584045?ref=hl>
- Youtube:
<https://www.youtube.com/user/mklwegorzewo>